

Więcej niż poprawna wymowa

Rola intonacji w nauce języka francuskiego – scenariusze zajęć

DOI: 10.47050/jows.2026.2.129-142

W nauczaniu języków obcych wiele uwagi poświęca się słownictwu i gramatyce, znacznie rzadziej natomiast temu, jak język brzmi. Szczególnie pomijana bywa intonacja, choć odgrywa ona ważną rolę nie tylko w poprawnej wymowie, lecz także w rozumieniu i interpretowaniu wypowiedzi. Jest więc jednym z kluczowych elementów skutecznej komunikacji. W artykule pokazano, dlaczego warto poświęcić jej więcej miejsca na lekcjach języka obcego i jakie korzyści może to przynieść uczniom.

KATARZYNA
WIERZBICKA-MILLER
LXXV Liceum Ogólnokształcące
im. Jana III Sobieskiego, Liceum
Artes Liberales w Warszawie

THE ROLE OF INTONATION IN SHAPING STUDENTS' SPEAKING SKILLS: THE EXAMPLE OF FRENCH

The objective of this article is twofold. On the one hand, it aims to demonstrate the importance of intonation in the process of shaping the speaking and pronunciation skills of students, using French as an example. On the other hand, it seeks to propose practical solutions to incorporate intonation exercises into lessons. The article consists of two parts. The first one focuses on the importance of prosodic features in language acquisition. It highlights differences in intonation between French and other languages and the link between intonation and the correct pronunciation of foreign vowels. The second part contains three different French lesson plans focused on intonation for students at levels A2+ – B2+.

KEY WORDS: INTONATION, FRENCH LANGUAGE TEACHING, FRENCH PROSODY, TEACHING INTONATION, PRONUNCIATION, LESSON PLANS

Według *Wielkiego Słownika Języka Polskiego* PAN intonacja to „sposób wymawiania słów lub zdań, polegający na zmienianiu w określony sposób wysokości głosu” (Żmigrodzki 2007). Chodzi zatem o wznoszenie lub obniżanie tonu głosu w taki sposób, aby wypowiedź zyskała określoną melodię, dzięki której odróżnimy np. pytanie (intonacja wznosząca) od zdania oznajmującego (intonacja opadająca). Jednak to, jak ostatecznie brzmi owa melodia, pośrednio zależy również od takich parametrów, jak akcent wyrazowy i frazowy¹, rytm wypowiedzi czy iloczas głosek². Właściwości te, wraz z samą intonacją i wszystkimi innymi „słyszalnymi” atrybutami języka, składają się na jego cechy brzmieniowe, zwane *prozodią* lub *cechami prozodycznymi*.

Choć intonacja może zależeć również od czynników pozajęzykowych, takich jak emocjonalny stan mówiącego, to wpływające na nią cechy prozodyczne typu akcent, iloczas samogłosek i częstotliwość ich występowania – są charakterystyczne dla poszczególnych języków, np. w języku francuskim akcent frazowy dominuje nad akcentem wyrazowym (Welby 2006). Rytm oraz opadanie i wznoszenie się intonacji – ze względu na silny akcent na ostatnią sylabę w grupie rytmicznej – są też znacznie bardziej słyszalne niż na przykład w języku polskim. Modulacja głosu w języku francuskim jest znacznie wyraźniejsza, co sprawia wrażenie jego „melodyjności”, dlatego też wypowiedzi w tym języku są odbierane przez laika raczej jako następujące po sobie linie melodyczne niż pojedyncze słowa.

O tym, że nawyki intonacyjne przyswajane są wraz z konkretnym językiem, mogą świadczyć również automatyzmy użytkowników poszczególnych języków. W sytuacji wahania w spontanicznej wypowiedzi ustnej osoba polskojęzyczna zazwyczaj przedłuża głoskę [i:], angielskojęzyczna – [ɪ:], a francuskojęzyczna – [œ:]³. Ponadto intonacja przedłużanej przez frankofona samogłoski, inaczej niż na przykład w języku polskim, ulega zazwyczaj większej modulacji: jej linia melodyczna jest znacznie mniej „płaska”.

Poprawna intonacja jest ponadto elementem kompetencji komunikacyjnych mówiącego i decyduje niekiedy o właściwym odczytaniu komunikatu przez odbiorcę – najprostszym przykładem jest odróżnienie pytania od zdania oznajmującego. Intonacja umożliwia hierarchizację informacji w komunikacie ustnym, porządkuje składnię oraz pozwala na właściwe rozszyfrowanie stylu (gatunku) wypowiedzi (Delattre 1967; Fónagy 2003).

W kontekście nauki języka obcego cechy intonacyjne odgrywają istotną rolę w przyswajaniu artykulacji głosek nieistniejących w języku ojczystym uczniów. Włączenie ćwiczeń intonacyjnych do zajęć z języka obcego korzystnie wpływa zatem na kształtowanie się u uczniów kompetencji fonetycznych.

Rola intonacji w kształtowaniu poprawnej artykulacji

Przez kilka pierwszych miesięcy życia niemowlę jest w stanie rozróżniać całą gamę dźwięków, łącznie z tymi, które nie należą do języka mówionego opiekunów (Kuhl 2000). Dopiero około szóstego miesiąca życia zaczyna ono tę zdolność tracić, preferując tylko te dźwięki, które słyszy, czyli należące do fonetycznego repertuaru języka rodziców. To na ich podstawie tworzy zestaw znanych sobie modeli fonetycznych. Nawet gdy dziecko słyszy dźwięk niepasujący do żadnego z tych prototypów, jego umysł stara się zakwalifikować to, co słyszy, do jednego z dźwięków, które zna. Badacze określają to zjawisko mianem *magnesu percepcyjnego* (Kuhl 2000). I tak na przykład dla dziecka polskojęzycznych rodziców fonem [e] zostanie odczytany jako [ɛ], choć dla dziecka rodziców francuskojęzycznych [e] i [ɛ] będą odbierane jako dwa różne dźwięki⁴.

¹ Akcent wyrazowy polega na zastosowaniu większego nacisku (większej siły wydechu) w wymowie jednej z sylab w obrębie wyrazu. Akcent frazowy (zdaniowy) natomiast polega na podobnym uwydatnieniu jednego lub kilku wyrazów w zdaniu bądź jego fragmencie.

² Iloczas to czas wypowiedzania danej głoski. Na podstawie tej cechy głoski dzieli się na krótkie (np. *ś*) i długie (np. *si*).

³ Francuska głoska [œ], obecna np. w wyrazach *coeur*, *soeur*, *couleur*, wymawiana jest podobnie do polskiego y [i], przy czym jej artykulacji towarzyszy większe zaokrąglenie i otwarcie ust.

⁴ W języku francuskim istnieją trzy różne dźwięki przyporządkowane do samogłoski e: [e] wymawiane tak, jak po polsku; [ɛ] potocznie nazywane „uśmiechniętym”, którego wymowa wymaga rozszerzenia warg i przybrania pozycji języka podobnej jak przy wymowie i; [ə], którego wymowa, podobna do wymowy polskiego y [i], wymaga ściągnięcia i zaokrąglenia warg.

Próby odtwarzania dźwięków przez dziecko zaczynają się już około pierwszego miesiąca życia. Początkowym etapem jest tzw. głuzenie, które polega na odtwarzaniu dźwięków przypominających samogłoski. Pierwsze sylaby niemowlę zaczyna artykułować około piątego miesiąca życia (Kuhl 2000). Etap ten, nazywany gaworzeniem samonaśladowczym, kończy się mniej więcej w dziesiątym miesiącu życia, kiedy to chaotycznie odtwarzane sylaby zaczynają się układać w pierwsze słowa.

Dziecko przestaje więc „słyszeć” dźwięki spoza języka rodziców na kilka miesięcy przed wymówieniem swojego pierwszego słowa. Ponadto na pierwszych etapach rozwoju mowy najistotniejszym składnikiem dźwięków wydawanych przez niemowlę są samogłoski. Te z kolei różnią się od siebie wysokością dźwięku, co jest zależne od pozycji języka i stopnia otwarcia ust – na przykład wymowie samogłoski [i] w języku francuskim towarzyszy wyższa częstotliwość dźwięku niż wymowie [œ]. Co więcej, głoska [œ] zazwyczaj ulega wydłużeniu. To jednak nie wszystko: samogłoski poza cechami akustycznymi różnią się od siebie także częstotliwością występowania w poszczególnych językach. Również w zależności od języka będą się różnić iloczasetem, możliwymi kombinacjami oraz towarzyszącą ich wypowiedzianiu modulacją głosu. Wszystkie te cechy składają się na melodię, którą słyszy i naśladuje niemowlę, jeszcze zanim zacznie poprawnie artykułować głoski.

Oznacza to, że nauka wymowy samogłosek jest ściśle skorelowana z cechami prozodycznymi języka, który przyswaja dziecko. Parametry intonacyjne stanowią zatem spoiwo kompetencji artykulacyjnych. Natomiast cechy intonacji – modulacja głosu, rytm, sekwencja samogłosek i ich iloczas – są jednocześnie przyczyną i skutkiem poprawnej artykulacji dźwięków.

Innym ważnym wnioskiem z punktu widzenia nauczania języka obcego jest fakt, że intonacja języka ojczystego jest jedną z najwcześniej przyswojonych, a zatem najbardziej zautomatyzowanych jego cech. O ile uczniowie świadomie starają się poprawnie odtwarzać wymowę obcych samogłosek, o tyle najczęściej zachowują cechy prozodyczne swojego pierwszego języka. Utrudnia im to automatyzację wymowy obcych dźwięków i wiąże się z większym wysiłkiem artykulacyjnym: intonacja i prozodia danego języka warunkują bowiem sposób wymawiania obecnych w nim dźwięków, toteż próba artykulacji dźwięków francuskich przy intonacji charakterystycznej dla języka polskiego jest zwyczajnie trudna, szczególnie przy kilkuzdaniowych i dłuższych wypowiedziach ustnych. A zatem włączenie intonacji w nauczanie języka obcego nie tylko stanowi ułatwienie w nabywaniu kompetencji komunikacyjnych, lecz także integruje nabywane kompetencje artykulacyjne.

Komentarz do proponowanych scenariuszy zajęć

Wszystkie poniższe scenariusze zostały przeze mnie zrealizowane kilkakrotnie w warunkach szkolnych (liceum ogólnokształcące) podczas zajęć z młodzieżą w wieku między 15. a 18. rokiem życia. We wszystkich zajęciach wzięło udział łącznie ok. 70 osób. W tej grupie, wprawdzie niewielkiej, zajęcia przeprowadzone na podstawie poniższych scenariuszy odniosły zamierzony efekt: znakomita większość uczniów/studentów zaczęła zwracać większą uwagę na przedłużanie ostatniej sylaby przed niektórymi spółgłoskami (scenariusz 2), modulację głosu oraz wyjściowe ułożenie ust. Wypowiedzi realizowane na ostatnim etapie zajęć wymagały również rzadszych korekt wymowy. Każdy z proponowanych scenariuszy został przygotowany tak, aby dało się go zrealizować w ciągu 90 min zajęć (2 × 45 min).

BIBLIOGRAFIA

- Bartkova, K. (2005), *Prosodic Cues of Spontaneous Speech in French*, <www.isca-archive.org/diss_2005/bartkova05_diss.pdf?utm_source=chatgpt.com> [dostęp: 01.03.2026].
- Delattre, P. (1967), *La nuance de sens par l'intonation*, „French Review”, nr 41(3), s. 326–339.
- Faraco, M. (2007), *Intonation et apprentissage grammatical et discursif en classe de langue: observations empiriques*, <files01.core.ac.uk/download/pdf/52467871.pdf> [dostęp: 01.03.2026].
- Fónagy, I. (2003), *Des fonctions de l'intonation: essai de synthèse*, „Flambeau”, nr 29, s. 1–20.

- Gajos, M. (2021), *Fonetyka języka ojczystego a kształtowanie kompetencji fonetycznej w języku obcym na przykładzie języka francuskiego*, „Neofilolog”, nr 27(1), s. 9–23.
- Kuhl, P.K. (2000), *Język, umysł i mózg: doświadczenie zmienia percepcję*, [w:] M.S. Gazzaniga (red.), *The New Cognitive Neurosciences*, wyd. 2, s. 99–115, Cambridge: MIT Press, <bit.ly/4tllxNn> [dostęp: 01.03.2026].
- Welby, P. (2006), *French Intonational Structure: Evidence from Tonal Alignment*, „Journal of Phonetics”, nr 34, s. 34–371.
- Żmigrodzki, P. (red.) (2007), *Wielki Słownik Języka Polskiego*, Polska Akademia Nauk, <wsjp.pl/haslo/podglad/56204/intonacja/5208404/zdania> [dostęp: 14.05.2026].

KATARZYNA WIERZBICKA-MILLER Absolwentka Uniwersyteckiego Kolegium Nauczania Języka Francuskiego i Instytutu Romanistyki Uniwersytetu Warszawskiego. Nauczycielka języka francuskiego (od 2014 r.) i angielskiego (od 2024 r.). Tłumaczka, współautorka programu nauczania języka francuskiego dla klas 6–8 oraz dla szkoły branżowej I i II stopnia. Obecnie związana z LXXV Liceum Ogólnokształcącym im. Jana III Sobieskiego i Liceum Artes Liberales w Warszawie.

Scenariusz 1

Intonacja spontanicznej wypowiedzi ustnej na przykładzie sondy ulicznej

Temat lekcji: *Comment célèbre-t-on la Saint-Valentin ? – savoir poser et répondre aux questions sur ses relations amoureuses ou amicales*

Typ szkoły: szkoła ponadpodstawowa

Poziom nauczania: A2+

Poziom podstawy programowej: wariant III.2.0 lub III.BS2.0

CELE ZAJĘĆ

CELE KOMUNIKACYJNE

Uczeń:

- ➔ potrafi zadać pytania związane z obchodzeniem walentynek i odpowiedzieć na nie,
- ➔ rozpoznaje oznaki wahania charakterystyczne dla wypowiedzi rodzimych użytkowników języka francuskiego i potrafi je odtworzyć.

CELE JĘZYKOWE

leksykalne

Uczeń:

- ➔ rozumie słownictwo związane z bliskimi relacjami, np. *être en couple, tomber amoureux/-euse de, avoir un copain/ un petit ami* etc. oraz potrafi się nim posługiwać,
- ➔ rozumie słownictwo użyte w nagraniu, np. *micro-trottoir (m), entamer, approcher à grands pas, gars (m), tendresse (f), balade (m), littoral (m)* etc.

gramatyczne

Uczeń:

- ➔ utrzuwa trzy sposoby zadawania pytań w języku francuskim: przez inwersję, intonację i użycie *est-ce que*,
- ➔ rozpoznaje tryb *conditionnel présent*.

fonetyczne

Uczeń:

- ➔ poprawnie identyfikuje przedłużającą się głoskę [œ] jako oznakę wahania w spontanicznej wypowiedzi ustnej w języku francuskim oraz zauważa „falowanie” tej głoski u rodzimych mówców,⁵
- ➔ przyjmuje poprawną wysokość głosu i właściwie układa wargi w wypowiedziach ustnych w języku francuskim.

CELE POZAJĘZYKOWE

Uczeń:

- ➔ wie, jakie jest pochodzenie walentynek,
- ➔ bierze udział w dyskusji i wyraża swoje zdanie.

Metody i techniki pracy: praca z dokumentem audiowizualnym⁶, praca z transkrypcją filmu z nagraniem sondy ulicznej o walentynkach, wypowiedź ustna, ćwiczenia intonacyjne

PRZEBIEG ZAJĘĆ

Przygotowanie do zajęć (5 min)

Rozgrzewka językowa (5 min)

>>> *Célébrez-vous la Saint-Valentin ? Comment ?/Pourquoi pas ?*

⁵ Jak pokażę dalej, nie chodzi tu o poprawną artykulację głoski, a o poprawną modulację tonu głosu i pozycji aparatu mowy.

⁶ Materiał audiowizualny do przygotowania zajęć <www.youtube.com/watch?v=aOWtVPoTTkU>.

Wprowadzenie do prezentacji materiału (10 min)

Zainicjuj rozmowę na temat walentynek:

>>> *La Saint-Valentin, selon vous, est-elle la journée des amoureux ou la fête entièrement commerciale ? Pourquoi ? Quelles sont les manières les plus fréquentes de la célébrer ? Peut-on la célébrer seulement avec son petit ami/ sa petite amie ou avec ses proches en général ?* Wprowadzenie/utrwalenie słownictwa związanego z uczuciami i bliskimi relacjami, np. *tomber amoureux/-euse de qqn, un rencard/un rendez-vous, un câlin, embrasser qqn* etc.

Pierwsza prezentacja materiału – rozumienie globalne (10 min)

Rozdaj uczniom listę pytań (załącznik 1) i zaprosz ich do obejrzenia krótkiego filmu z sondą uliczną dotyczącą walentynek⁷. Zadaniem uczniów jest podkreślenie tych pytań, które padają na nagraniu.

Druga prezentacja materiału – rozumienie szczegółowe (10 min)

Poproś uczniów o ponowne obejrzenie filmu i dopasowanie twierdzeń do osób ankietowanych w sondzie (załącznik 2). Po odtworzeniu nagrania i weryfikacji odpowiedzi zadaj kilka dodatkowych pytań, zwracając uczniom uwagę na sposób mówienia ankietowanych przechodniów:

>>> *Les personnes s'exprimant sur l'enregistrement, parlent-elles d'une manière spontanée ou planifiée ? Comment le savez-vous ?*

Praca z transkrypcją (15 min)

Rozdaj uczniom transkrypcję filmu (załącznik 3). Poproś o ponowne obejrzenie nagrania i zaznaczenie w tekście momentów, w których ankietowany się waha (np. znakiem _). Zadaj kilka dodatkowych pytań:

>>> *Quel est le son de pause qui se répète quand elles ne savent pas quoi dire ? Est-il le même qu'en polonais ? (Pourquoi pas ?) Sa mélodie, est-elle plate ou courbée ?*

Po wysłuchaniu odpowiedzi uczniów wyjaśnij, że ów dźwięk (jaki? co oznacza?) jest różny w zależności od języka i zależy od wyjściowej pozycji aparatu mowy i średniej wysokości tonu głosu (Bartkova 2005). Następnie poproś uczniów, aby powtórzyli ten dźwięk, dodając od czasu do czasu słowa, w których najczęściej on występuje, np. [ɛpɥi :œ], [ãfɛ :œ], [ʒənəsɛpa :œ]/ [ʒəsɛpa :œ], etc.

To ćwiczenie artykulacyjne służy do „ustawienia” odpowiedniego stopnia otwarcia ust i pozycji języka. Kwestia najważniejsza to imitacja linii melodycznej dźwięku. Na tym etapie nauczyciel zwraca również uwagę na tzw. pauzy wypełnione (ang. *filled pauses*, „wypełniacze”) wypowiedzi (np. *et puis, enfin, quoi*, etc.):

>>> *Dans les réponses des locuteurs, y a-t-il des mots qui n'ont aucune signification dans ce contexte ? Lesquels ? À quoi servent-ils, alors ?*

Ćwiczenia intonacyjne (10 min)

Zadaniem uczniów jest powtórzenie za nauczycielem fragmentów wypowiedzi (zgodnie z ich transkrypcją) lub przygotowanych wcześniej przez niego zdań z uwzględnieniem dźwięku [:œ] oznaczającego wahanie. Ćwiczenie to ma na celu imitację modulacji głosu oraz pozycji języka, warg itd. w sposób typowy dla frankofona.

Konceptualizacja i ćwiczenie gramatyczne (10 min)

Zadaj uczniom kilka pytań z listy rozdawanej przed pierwszą prezentacją nagrania:

>>> *Lesquelles d'entre ces questions sont ouvertes ? Ces questions, sont-elles posées selon le même ordre ? Quelle la différence entre elles ?*

Następnie uczniowie z pomocą nauczyciela formułują trzy schematy pytań: (ADVERBE INTERROGATIF) + VERBE + SUJET (przez inwersję), (ADVERBE INTERROGATIF) + (EST-CE QUE) + SUJET + VERBE (przez *est-ce que*) oraz SUJET + VERBE (+ADVERBE INTERROGATIF) (przez intonację). Zapisz regułę na tablicy. Zadaniem uczniów jest przekształcenie każdego pytania zamieszczonego w załączniku 1 na dwa inne sposoby, np. *Vous célébrez la Saint-Valentin avec qui ? > Avec qui est-ce que vous célébrez la Saint-Valentin ? / Avec qui célébrez- vous la Saint-Valentin ?*

⁷ Materiał audiowizualny do przygotowania zajęć <www.youtube.com/watch?v=aOWtVPoTTkU>

Zwróć również uwagę na formy trybu *conditionnel présent* w transkrypcji, np. *j'irais*, *ce serait* etc., oraz wyjaśnij mechanizm tworzenia tego trybu poprzez wykorzystanie znanych już uczniom form czasu *futur simple*.

Utrwalenie materiału (15 min)

Uczniowie wymyślają kilka innych pytań dotyczących walentynek lub spędzania czasu z bliską osobą i zadają je jak największej liczbie osób w klasie. „Ankieterzy” mają przy tym korzystać ze wszystkich trzech form zadawania pytań, a respondenci starają się naśladować omawianą wcześniej spontaniczną intonację (również używając słów „wypełniaczy”). Po „ankiecie” zapytaj kilku uczniów o odpowiedzi kolegów. W trakcie ćwiczenia pilnuj, żeby uczniowie wykonywali zadanie według instrukcji.

Scenariusz 2

Intonacja w języku perswazji na przykładzie reklamy

Temat zajęć: *L'intonation de la publicité – savoir parler de produits minceur*

Typ szkoły: studia językowe I stopnia (filologia romańska), szkoła ponadpodstawowa

Poziom nauczania: B1+

Poziom podstawy programowej: wariant III.2.0 lub III.BS2.0

CELE ZAJĘĆ

CELE KOMUNIKACYJNE

Student/Uczeń:

- ➔ rozpoznaje cechy językowe charakterystyczne dla języka reklamy (np. użycie metafor, modulacja głosu itp.) oraz potrafi je odtworzyć,
- ➔ wyraża swoją opinię na temat wszechobecności produktów odchudzających i formułuje hipotezy na temat przyczyny tego zjawiska.

CELE JĘZYKOWE

leksykalne

Student/Uczeń:

- ➔ rozumie mechanizm słowotwórczy związany z dodawaniem do przymiotnika (np. *mince*) sufiksów *-eur*, *-ir*, *-issant(e)*, *-ment* i jest w stanie wyjaśnić związek poszczególnych sufiksów ze zmianą znaczenia wyrazu, np. w ciągu *mince-mincir-minceur-amincissant-amincissement*,
- ➔ rozumie wyrażenia: *rimer avec*, *sensation (f) de légèreté*, *volupté (f)*, *idée reçue (f)*,
- ➔ przypomina sobie i utrzuła słownictwo związane z dietą, odżywianiem i zdrowym stylem życia.

gramatyczne

Student/Uczeń:

- ➔ wie, że rzeczownik *minceur* się nie odmienia,
- ➔ przypomina sobie kilka innych wyrazów nieodmiennych.

fonetyczne

Student/Uczeń:

- ➔ poprawnie identyfikuje intonację wznoszącą i opadającą oraz potrafi odtworzyć intonację wskazanych fragmentów wypowiedzi,
- ➔ słyszy przedłużanie samogłosek przed dźwiękami [R], [ʒ], [v] i [z] na końcu wyrazów oraz potrafi je poprawnie odtworzyć, np. w wyrazach: [mʃsø:R], [spɔRti:v], [Ru:ʒ] itd.
- ➔ rozpoznaje cechy intonacyjne charakterystyczne dla języka reklamy, np. akcent ekspresyjny (emocjonalny) polegający na zwiększeniu wydechu i podwyższeniu tonu przy wymowie niektórych słów lub wyraźniejszą modulacją głosu.

CELE POZAJĘZYKOWE

Student/Uczeń:

- ➔ posługuje się materiałami paratekstowymi (ilustracjami),
- ➔ bierze udział w dyskusji i wyraża swoje zdanie.

Metody i techniki pracy: praca z dokumentem dźwiękowym⁸, praca z transkrypcją spotu reklamowego, ćwiczenia słowotwórcze, wypowiedź ustna, ćwiczenie z lukami

PRZEBIEG ZAJĘĆ**Przygotowanie do zajęć (5 min)****Rozgrzewka językowa (5 min)**

>>> *Qu'est-ce que vous avez fait pendant le weekend ?*

>>> *Comment allez-vous ?*

Wprowadzenie do prezentacji materiału (10 min)

Rozdaj uczniom kopie kilku plakatów reklamowych produktów odchudzających (fot. 1–3) i zainicjuj rozmowę na ich temat: >>> *Qu'est-ce qu'il est annoncé sur les affiches ? Pourquoi, d'après vous, ce type de produit est devenu tellement populaire ? Pensez-vous que ces produits sont bénéfiques pour la bonne santé ?* (przypomnienie słownictwa związanego ze zdrowiem i odżywianiem oraz wprowadzenie słownictwa niezbędnego do zrozumienia dokumentu).

Fot. 1. Materiał reklamowy

Źródło: EA FIT.

Fot. 2. Materiał reklamowy

Źródło: Tiphaine Agent.

Fot. 3. Materiał reklamowy

Źródło: Doctissimo.

Pierwsza prezentacja materiału – rozumienie globalne (10 min)

Zaproś do wysłuchania nagrania⁹ i określenia typu odsłuchanego dokumentu (reklama). Zweryfikuj odpowiedzi i zadaj dodatkowe pytania, żeby zwrócić uwagę na intonację spikerki:

>>> *Serait-il possible de savoir que le document est une publicité sans le comprendre ? Comment le reconnaîtrez-vous ?*

Druga prezentacja materiału – rozumienie szczegółowe (10 min)

Poproś o ponowne odsłuchanie nagrania i odpowiedź na poniższe pytania:

>>> *Combien de chocolat faut-il manger chaque jour pour perdre du poids ? Quels effets peut-on attendre ? Où peut-on acheter le chocolat ?*

Zweryfikuj odpowiedzi.

⁸ Materiał audiowizualny do przygotowania zajęć <www.youtube.com/watch?v=xNE-CN5f8vO0>.

⁹ Materiał audiowizualny do przygotowania zajęć <www.youtube.com/watch?v=xNE-CN5f8vO0>.

Praca z transkrypcją (15 min)

Rozdaj studentom/uczniom transkrypcję nagrania (załącznik 4). Poproś o jego ponowne wysłuchanie oraz podkreślenie samogłosek, które ulegają wydłużeniu, i momentów, w których intonacja spikerki jest wznosząca. Po weryfikacji odpowiedzi wyjaśnij, które głoski końcowe w języku francuskim implikują przedłużenie ostatniej sylaby oraz podaj kilka przykładów, np. *bouge* [bu:ʒ], *rose* [ʁo:z], *coeur* [kœ:R], *vive* [vi:v]. Następnie poproś uczestników zajęć, żeby określili, w którym momencie zdania intonacja spikerki się wznosi i jaki ma to związek z treścią komunikatu. Wyłutacz, czym jest akcent ekspresyjny (emocjonalny), podaj przykłady zdań wypowiedzianych z tym akcentem i bez niego. Trzykrotne wysłuchanie nagrania ma na celu lepsze zapamiętanie przez studentów/uczniów jego melodii.

Ćwiczenia intonacyjne (10 min)

Zadaniem studentów/uczniów jest odtworzenie wybranych fragmentów nagrania (bądź jego całości) z intonacją charakterystyczną dla spikerki oraz z uwzględnieniem przedłużenia niektórych sylab. Poproś o przeczytanie na głos wcześniej przygotowanych przez siebie zdań z tą samą intonacją, np. *Vieillir ne rime pas toujours avec mourir*, *Il suppose que sa mère ne veut pas partir etc.*

Ćwiczenie leksykalno-gramatyczne (10 min)

Podziel grupę uczestników zajęć na dwuosobowe zespoły i poproś o wykonanie ćwiczenia (załącznik 5) polegającego na przekształceniu wybranych słów za pomocą odpowiednich sufiksów.

Utrwalenie materiału

Podziel grupę uczestników zajęć na dwuosobowe zespoły. Ich zadaniem jest wymyślenie reklamy wybranego przez siebie produktu odchudzającego/odmładzającego i odczytanie tekstu przed grupą w sposób intonacyjnie jak najbardziej zbliżony do materiału zaprezentowanego na lekcji, czyli z uwzględnieniem akcentu emocjonalnego i wydłużenia niektórych samogłosek.

Scenariusz 3

Intonacja w języku perswazji na przykładzie spotu wyborczego

Temat zajęć: *Que changerez-vous en tant que président(e) de la Pologne ? – savoir exprimer ses souhaits et ses projets*

Typ szkoły: studia językowe I stopnia (filologia romańska), szkoła ponadpodstawowa

Poziom nauczania: B1+

Poziom podstawy programowej: wariant III.2.0 lub III.BS2.0

CELE LEKCJI

CELE KOMUNIKACYJNE

Student/uczeń:

- ➔ rozpoznaje cechy językowe charakterystyczne dla spotu wyborczego (np. akcent retoryczny, pauzy itp.) i potrafi je zastosować we własnej wypowiedzi ustnej,
- ➔ potrafi przygotować wystąpienie i zabrać głos w debacie, stosując językowe środki perswazji,
- ➔ mówi o swoich planach i życzeniach, stosując środki intonacyjne.

CELE JĘZYKOWE

leksykalne

Student/uczeń:

- ➔ rozumie słownictwo związane z wyborami i demokracją, sprawnie się nim posługuje, np.: *élection* (f) *présidentielle*, *élections législatives*, *voter*, *campagne* (f) *électorale*/ *présidentielle*, *slogan* (m) *politique*, *parlement* (m), *député(e)* etc.,

- ➔ rozumie i utrwała słownictwo związane z problemami społecznymi, np.: *chômage* (m), *santé* (f) *publique*, *pauvreté* (f), *emploi* (m) etc.,
- ➔ rozumie oraz stosuje wyrażenia i kolokacje z nagrania, np.: *compatriote* (m), *devoué(e)*, *malaise* (m), *milieux* (m) *défavorisés*, *retraite* (f), *pérennité* (m), *assurance* (f) *maladie*, *gaspillage* (m) *public*, *pagaille* (f) etc.

gramatyczne

Student/uczeń:

- ➔ utrwała użycie czasu *futur simple*,
- ➔ utrwała formy trybu *subjonctif*,
- ➔ potrafi się posługiwać trybem *subjonctif* w wypowiedziach na temat swoich życzeń, marzeń i planów.

fonetyczne

Student/uczeń:

- ➔ potrafi określić rytm wypowiedzi, zwracając uwagę na zastosowanie przez mówcę pauz, oraz potrafi go odtworzyć,
- ➔ potrafi rozpoznać i odtworzyć akcent retoryczny,
- ➔ rozpoznaje momenty opadania intonacji,
- ➔ potrafi świadomie włączyć omawiane cechy intonacyjne we własną wypowiedź ustną

CELE POZAJĘZYKOWE

Student/uczeń:

- ➔ posługuje się materiałami paratekstowymi (ilustracjami),
- ➔ wie, kim jest Nicolas Sarkozy, potrafi wymienić nazwiska kilku innych ważnych polityków francuskich, np. François Hollande, Jacques Chirac, François Mitterrand, Emmanuel Macron,
- ➔ potrafi zidentyfikować cechy retoryczne wypowiedzi ustnej, charakterystyczne dla języka perswazji.

Metody i techniki pracy: praca z dokumentem audiowizualnym¹⁰, praca z transkrypcją fragmentu spotu wyborczego Nicolasa Sarkozy'ego z kampanii z 2007 roku, wypowiedź ustna, ćwiczenie oparte na dokończeniu zdań dotyczących życzeń, nadziei i marzeń uczniów/studentów i wymagających użycia trybu *subjonctif*.

PRZEBIEG LEKCJI

Przygotowanie do zajęć (5 min)

Rozgrzewka językowa (5 min)

>>> *Quel temps fait-il aujourd'hui ?*

>>> *Quels sont vos projets pour l'après-midi ?*

Wprowadzenie do tematu zajęć (10 min)

Rozdaj studentom/uczniom kopię z plakatami kampanii prezydenckich kilku francuskich polityków (fot. 4–6) i zainicjuj rozmowę na ich temat:

>>> *Que voyez-vous ? De quel type de document s'agit-il ? Quels sont les slogans de ces campagnes ? Connaissez-vous les hommes politiques de ces affiches ?* (wprowadzenie lub przypomnienie słownictwa związanego z wyborami). Następnie wyjaśnij, kim są przedstawieni politycy, podaj przykłady innych ważnych postaci francuskiej sceny politycznej.

Fot. 4. Plakat kampanii prezydenckiej

Źródło: Paperblog.

¹⁰ Materiał audiowizualny do przygotowania zajęć <www.youtube.com/watch?v=UOgXRbTKpDc> do 2:54.

Prezentacja materiału (10 min)

Zapisz na tablicy kilka przymiotników, np. *hésitant, jovial, confiant en soi, sérieux, combatif, timide, drôle*. Następnie zaproś do obejrzenia nagrania¹¹. Zadaniem studentów/uczniów jest określenie typu dokumentu (spot wyborczy) oraz wypisanie z listy tych przymiotników, które – ich zdaniem – korespondują ze sposobem mówienia Nicolasa Sarkozy'ego. Po odsłuchaniu nagrania i weryfikacji odpowiedzi zadaj dodatkowe pytania i zwróć uwagę na sposób mówienia byłego prezydenta Francji:

>>> *Pourquoi, selon vous, l'attitude de Nicolas Sarkozy est sérieuse/confiant en soi/ etc. ? Qu'est-ce qui le prouve ? Ce discours, donne-t-il l'impression de spontanéité ? Son rythme, est-il prévisible et régulier ? Pourquoi ?*

W tej fazie pracy z nagraniem wyjaśnij również nowe wyrażenia i kolokacje pojawiające się w dokumencie oraz zadaj kilka dodatkowych pytań:

>>> *Quels aspects de la vie publique sont mentionnés dans le discours de Sarkozy ? Que promet-il à ses électeurs ?*

Praca z transkrypcją (15 min)

Rozdaj studentom/uczniom kopie z transkrypcją nagrania (załącznik 6) podzieloną na grupy rytmiczne następującymi znakami / oraz // (drugi oznacza koniec zdania). Poproś o ponowne obejrzenie spotu i zaznaczenie odpowiednimi strzałkami intonacji wznoszącej (strzałka w górę) i opadającej (strzałka w dół) nad poszczególnymi fragmentami. Następnie zadaj kilka dodatkowych pytań:

>>> *L'intonation de Sarkozy, est-elle majoritairement ascendante ou descendante ? Pourquoi, d'après vous, baisse-t-il sa voix là où la phrase n'est pas encore terminée ? Quelle impression cela donne ? Comment cela influence le rythme de son discours ? À quoi servent les pauses dans sa parole ?*

Na tym etapie pracy z transkrypcją sparafrazuj i doprecyzuj spostrzeżenia uczestników zajęć, wyjaśniając, czym jest grupa rytmiczna. Powtórz też niektóre zdania ze spotu, oddając intonację Sarkozy'ego, żeby zwrócić studentom/uczniom uwagę na pauzy i akcent retoryczny. Wytlumacz, na czym polega ten rodzaj akcentu. Podaj też kilka przykładów innych zdań wypowiedzianych z akcentem retorycznym i bez niego.

Ćwiczenia intonacyjne (10 min)

Zadaniem studentów/uczniów jest powtórzenie za nauczycielem wybranych fragmentów przemówienia Sarkozy'ego z odpowiednią intonacją. Powinni uwzględnić przy tym rytm, pauzy i akcenty retoryczne.

Wyjaśnienie reguły i ćwiczenie gramatyczne (15 min)

Poproś uczestników zajęć, żeby podkreślili w tekście wszystkie formy czasownika w trybie *subjonctif* i wyjaśnili, po jakich wyrażeniach one występują (*je veux que...*). Następnie podaj kilka innych zwrotów pozwalających wyrazić życzenia/pragnienia, które implikują użycie trybu *subjonctif*. Sformułuj regułę na tablicy: *je veux/ souhaite/ rêve/ j'aimerais bien que + SUBJONCTIF*. Na końcu tej fazy zajęć uczestnicy rozwiązują zadanie utrwalające (załącznik 7).

Utrwalenie materiału (20 min)

Uczniowie/studenci przygotowują w parach własne przemówienie wyborcze, wykorzystując pytania pomocnicze, np.: >>> *Imaginez que vous posez votre candidature pour le/la président(e) de la Pologne. Que ferez-vous comme président du pays ? Quelles questions seront pour vous les plus importantes ?*

Następnie wygłaszają przemówienia przed klasą, uwzględniając akcent retoryczny, pauzy i intonację oraz inne środki językowe z lekcji.

Fot. 5. Plakat kampanii prezydenckiej

Zródło: L'Actualité Nouvelle-Aquitaine.

Fot. 6. Plakat kampanii prezydenckiej

Zródło: Wikipedia.

¹¹ Materiał audiowizualny do przygotowania zajęć <www.youtube.com/watch?v=UOqXRbTKpDc> – do 2:54.

Załącznik 1

Parmi les questions ci-dessous, choisissez celles posées sur l'enregistrement:

- a. Vous célébrez la Saint-Valentin avec qui ?
- b. Qu'est-ce que représente la Saint-Valentin à vos yeux ?
- c. Est-ce que vous célébrez la Saint-Valentin ?
- d. Comment fêtez-vous le 14 février ?
- e. Êtes-vous en couple ?
- f. Quelle serait votre journée parfaite de Saint-Valentin ?
- g. Est-ce que vous connaissez l'origine de la Saint-Valentin ?
- h. La Saint-Valentin est une fête des amoureux ou une action purement commerciale ?
- i. Vous avez un mot à passer à votre Valentin(e) ?
- j. Pourquoi est-ce que vous aimez cette fête ?

Załącznik 2

Associez les opinions (1–6) aux 5 répondants ou groupes de répondants (a-e) qui s'expriment sur la vidéo :

On peut passer la Saint-Valentin avec ses amis.	Locuteurs 1
À la Saint-Valentin, on dit à son chéri/ sa chérie ce qu'on lui dit tous les jours.	Locutrice 2
À la Saint-Valentin, on s'offre des cadeaux.	Locuteur 3
La journée parfaite de Saint-Valentin c'est le shopping et le cinéma.	Locuteur 4
La Saint-Valentin est aussi une fête commerciale.	Locutrices 5
Pour fêter la Saint-Valentin, on peut se balader au bord de la mer.	

Załącznik 3

UWAGA: Znak _ oznacza momenty wahania się mówiącego, wyrażone ustnie poprzez przedłużanie głósłki [:œ].
Wersja transkrypcji dla uczestników zajęć nie zawiera tych znaczników.

Le mois de février est déjà bien entamé et la Saint-Valentin approche à grands pas. Fête commerciale pour certains ou ode à l'amour pour d'autres – que représente-elle réellement aux yeux des Toulonnais ?

Locuteurs 1 : Ça représente la fête des couples_ pour s'offrir des cadeaux entre_ petits copains, petits amis.

Locutrice 2 : C'est aussi une fête commerciale mais... bon, voilà. Après, ça reste quand même_ symbolique, quoi.

Locuteur 3 : Pour moi, la Saint-Valentin, c'est une cérémonie_ très_ solennelle sur une déclaration d'amour faite par deux personnes donc, pour moi, c'est quelque chose qui est à la fois très sentimental et qui représente beaucoup_, on peut dire_, la déclaration, les promesses d'un couple.

Locuteur 4 : Ouais_, une journée de_ câlins, de tendresse, et puis_ de confirmer_ de ce qu'on dit tous les jours.

Locuteur 3 : Hors contexte et hors associations du Covid, ce serait bien sûr les restaurants_ et les endroits les plus_ cocooning. Mais après, sinon, vivant sur le littoral, les soirs au bord de la mer ou même les balades sur le Mourillon, ce sont des endroits très plaisants.

Locutrices 5 : – Genre de McDo avec_... mais après, pour moi on n'est pas obligé d'être avec son gars_, je peux être avec mes collègues et tout ça_ ...

– Moi, j'irais plutôt__ au cinéma, puis, après, une journée un peu_ enfin_ sur un petit_... Enfin_, c'est normal.

– Moi, être en Tunisie_, au restaurant et_ c'est bon.

– Moi, c'est_ aller faire le shopping, aller au cinéma_, passer une journée chill en fait.

Locuteurs 1 : – Non.

– Non.

Locuteur 4 : Je sais que c'était un martyr_ mais_ après pourquoi ? Je ne sais plus.

On estime les origines de la Saint-Valentin au XIVe siècle. Les catholiques de Grande Bretagne pensaient que le 14 février était le jour où les oiseaux s'appariaient. On retrouve des traces écrites de la fête de plus en plus nombreuses vers le milieu du XIXe siècle, d'abord dans la bourgeoisie et puis dans la culture populaire.

Locuteur 4 : Pour ma Valentine, dire_... Elle dit que je ne lui dis pas assez mais je lui dis pourtant tous les jours, je lui dis que je l'aime, voilà.

Locutrices 5 : - Non. Célibataires.

Qu'on soit avec ou sans Valentin ou Valentine, le 14 février reste une fête à partager.

Załącznik 4

Tout de suite sur chérie.fm. Fondez de plaisir avec chocolat minceur de Laboratoire Naturel Scientifique. Contrairement aux idées reçues, le plaisir ne rime pas toujours avec grossir. Exemple ? Avec Chocolat Minceur, vous combinez la volupté du chocolat et la satisfaction de perdre du poids. Trois carrés de Chocolat Minceur, chaque jour pendant un mois, suffisent pour perdre un kilo quatre et plus d'un centimètre de périmètre abdominal ! Avec Chocolat Minceur c'est bon de retrouver une jolie silhouette, c'est même délicieux. Chocolat Minceur de Laboratoire Naturel Scientifique disponible en pharmacies et parapharmacies.

Załącznik 5

UWAGA: Kursywą zaznaczone są słowa do wpisania przez uczniów w ramach wykonywania ćwiczenia.

NOM DE BASE	ADJECTIF	VERBE	NOM (PROCESSUS)	ADJECTIF
minceur (f)	mince	mincir, s'amincir (= devenir mince)	amincissement (= le processus de mincir ou s'amincir)	amincissant(e) (=ce qui rend mince)
blancheur (f)	blanc/ blanche	blanchir (= devenir blanc/ blanche)	blanchissement (m) (= le processus de blanchir)	blanchissant(e) (=ce qui rend blanc)
rougeur (f)	rouge	rougir (= 1. devenir rouge, 2. rendre qqch rouge)	rougissement (m) (= le processus de rougir)	rougissant(e) (=ce qui rend rouge)
grandeur (f)	grand(e)	grandir (= 1. devenir grand(e)) s'agrandir (= devenir plus grand(e))	grandissement (m) (= le processus de grandir)	agrandissant(e) (=ce qui rend grand)
jeunesse (f)	jeune	Rajeunir (= redevenir jeune)	rajeunissement (m) (= le processus de rajeunir)	rajeunissant(e) (=ce qui rend jeune)

Załącznik 6

UWAGA: Znak | bądź // oznacza koniec grupy rytmicznej, kolor niebieski – intonację wznoszącą, a foletowy – opadającą. Pogrubionym drukiem zaznaczone są słowa wypowiedziane z akcentem retorycznym. W wersji transkrypcji dla studentów/uczniów widoczny jest jedynie podział na grupy rytmiczne, a kierunek intonacji uczestnicy zajęć zaznaczają sami, za pomocą strzałek.

Mes chers compatriotes, je veux que l'on **cesse** de confondre assistance| avec solidarité.|| Si je suis élu le président de la République, | j'augmenterai les indemnités de chômeurs| mais en contrepartie, | je demanderai **qu'aucun** chômeur ne puisse refuser| plus de **deux** offres d'emploi correspondant| à ses capacités professionnelles.|| Si je suis le président de la République, | je dirai à **tous** les jeunes des quartiers difficiles| que je vais les aider à trouver une formation et un emploi| mais je leur dis| que **nul** ne peut demander être aidé par la société| s'il n'est pas capable de se donner **par lui-même**| le mal nécessaire| pour s'en sortir.|| Je **sais** le malaise des enseignants| qui sont dévoués, | admirables de compétences et d'engagement.|| Je **connais** le malaise de l'école.|| Mon objectif pour l'école de la République est simple: | je veux l'excellence.||

Je veux **qu'aucun** jeune | ne puisse sortir | sans savoir lire, écrire, compter, | sans avoir une qualification | qui lui permette dans la société de connaissances, | qui est celle de XXIème siècle, | de se faire une place. || Je veux l'école du respect. || Je veux une école de la **transmission**, | la transmission de nos valeurs: | le travail, le mérite, l'autorité, le respect. || Je veux pour chacun d'entre vous | la liberté de choisir son école, | que cela soit l'école publique | ou l'école privée. || Je veux moins d'élèves | dans les classes difficiles. || Je veux une **meilleure** rémunération | pour les enseignants | qui prennent la responsabilité | d'assumer l'enseignement | dans des milieux défavorisés, | où c'est **plus difficile** | et où il faut s'engager **davantage**. ||

Je veux dire aux Français | que je **garantirai** votre santé. || Je **garantirai** la pérennité de vos retraites. || Je **garantirai** l'assurance maladie, | mais je veux également dire | que je vais lutter | contre la fraude, | contre le gaspillage public. || Le personnel hospitalier | mérite **mieux** | que d'avoir été totalement désorganisé | par les 35 heures | qui ont mis la **pagaille** à l'hôpital plus **encore** | que dans l'ensemble | des autres services publics. || Je veux engager une **très** grande ambition | au service de nos compatriotes les plus âgés, | ceux qui sont dépendants, | ceux qui se retrouvent **frappés** | par ce drame qu'est la maladie d'Alzheimer. || Je veux que chacun puisse se dire | qu'il pourra terminer ses jours chez **lui** | ou dans un établissement digne. ||

Załącznik 7

Terminez les phrases:

- a. Je veux que la société ...
- b. J'aimerais bien que les écoles en Pologne ...
- c. J'espère que mon pays ...
- d. Je rêve que les Polonais ...